

Inici

Presentació

Instruccions autors

Call for papers

Indexada a

Arxiu

Cerca (<http://temaria.net/simple.php?origen=1575-5886&idioma=ca>)

Qüestions ètiques per a la recerca en ciències socials. Context internacional i català, i experiència i protocol de treball amb els equips de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA)

[Versión castellana]

① PABLO GÓMEZ-DOMÍNGUEZ
Personal docent i investigador
Departament de Comunicació
Universitat Pompeu Fabra
pablo.gomez@upf.edu

Opcions

PDF

<meta />

[Metadades](#)

Resum

Es presenten les qüestions ètiques al voltant d'un projecte de recerca que es duu a terme entre la Universitat Pompeu Fabra i la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. S'analitza el paper dels investigadors en els processos de recollida i tractament de la informació en el marc de les activitats dels professionals de la Corporació. Així mateix, s'exploren els diferents codis ètics que proposa un conjunt d'universitats catalanes i la comunitat científica internacional perquè s'apliquin en aquest projecte. Es concreta i desenvolupa el codi ètic aplicat a les diferents fases de la recerca pel que fa a la recollida i tractament de les dades personals dels treballadors i a la difusió dels resultats del projecte en l'àmbit acadèmic i professional. Es proposa un debat sobre l'adaptació de les normes ètiques als estudis en ciències socials, tenint en compte la forta dependència dels codis ètics heretats de les ciències naturals. Finalment, s'aporten els documents que certifiquen que els protocols presentats en aquest article han superat amb èxit la revisió d'un comitè ètic independent.

Resumen

Se presentan las cuestiones éticas en torno a un proyecto de investigación que se lleva a cabo entre la Universitat Pompeu Fabra y la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Se analiza el papel de los investigadores en los procesos de recogida y tratamiento de la información en el marco de la actividad de los profesionales de la Corporación. Así mismo, se exploran los diferentes códigos éticos que propone un conjunto de universidades catalanas y la comunidad científica internacional para que sean aplicados en este proyecto. Se concreta y desarrolla el código ético aplicado a las diferentes fases de la investigación en relación con la recogida y tratamiento de los datos personales de los trabajadores y a la difusión de los resultados del proyecto en el ámbito académico y profesional. Se propone un debate sobre la adaptación de las normas éticas a los estudios en ciencias sociales, teniendo en cuenta la fuerte dependencia de los códigos éticos heredados de las ciencias naturales. Finalmente, se aportan los documentos que certifican que los protocolos presentados en este artículo han superado con éxito la revisión de un comité ético independiente.

Abstract

This article describes the ethical issues involved in a research project undertaken by Universitat Pompeu Fabra with the participation of the Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (Catalan Media Corporation, CCMA). The article analyzes the role played by researchers in professional activities of the CCMA involving information capture and processing. It examines different codes of ethics proposed by a group of Catalan universities and the international scientific community to support this project; and it then focuses on the ethical code applied to different stages of the project where the information being captured and processed is the employees' own personal data, and to the academic and professional dissemination of the project results. Finally, the article discusses how ethical guidelines are adapted to social science studies, bearing in mind this field's heavy reliance on ethical codes inherited from the natural sciences. It also presents documents attesting to the approval of the protocols described here by an independent ethics committee.

Paraules clau: Ètica de la comunicació, Investigació científica, Ciències socials, Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

Keywords: Communication ethics, Scientific research, Social sciences, Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

Rebut: 12/06/2017. Acceptat: 29/10/2017.

1 Aspectes generals del projecte de recerca

Modalitats i preferències d'ús i consum dels mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). Noves tendències i audiències és el nom del projecte que es duu a terme conjuntament entre la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) i la Universitat Pompeu Fabra (UPF). El projecte s'emmarca dins el Pla de doctorats industrials que cofinança la Generalitat de Catalunya, a través de l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR), i els European Social Funds. La característica fonamental d'aquest tipus de projecte radica a requerir la col·laboració d'una empresa, pública en aquest cas, que assumeix el cost de la contractació d'un doctorand per dur a terme un projecte amb objectius que es pacten de mutu acord amb la universitat. En el nostre cas, es tracta del primer projecte d'aquestes característiques a Espanya, on la modalitat de doctorats industrials és a més pionera, i a Catalunya, on tampoc existeixen precedents d'una col·laboració tan estreta entre mitjans públics i l'àmbit universitari.

Contextualment, el projecte es marca l'objectiu general d'examinar la integració dels mitjans de la CCMA en l'entorn digital a través d'una anàlisi dels seus canals i plataformes, equips professionals, continguts i audiències. Per assolir aquest objectiu, s'aplica una metodologia mixta que es nodreix de diverses tècniques, a saber: audimetria, *network analysis*, entrevistes en profunditat, anàlisi de contingut i enquesta DELPHI, entre d'altres. La finalitat d'aquest projecte és, a grans trets, desenvolupar les recomanacions més adients perquè, tot respectant les missions de servei públic que ha de complir la CCMA, la Corporació pugui aplicar les estratègies necessàries per adaptar-se a l'entorn digital i els seus públics. Aquesta adaptació, que afecta principalment les rutines professionals (bones pràctiques, processos, comunicació interna, etc.) i l'oferta web, mòbil i social, està destinada a mantenir i/o incrementar els públics latents i/o absents de l'oferta de la Corporació, i a l'optimització de les activitats professionals que giren al voltant dels entorns digitals (producció de contingut especialitzat, anàlisi del *feed-back* dels usuaris, promoció, etc.).

1.1 Condicionants ètics de la recerca

Les característiques de la col·laboració són clau per entendre fins a quin punt ha estat necessària la implementació d'un codi ètic i l'elaboració d'un protocol per a la gestió de les dades. A través d'un conveni pactat per les dues entitats participants, i supervisat per l'AGAUR, la Corporació es va comprometre a garantir l'accés del doctorand i de l'equip del projecte a les seves instal·lacions, sense limitacions espacials ni temporals. Això inclou també espais de treball perquè el doctorand pugui desenvolupar les tasques pròpies del projecte, integrat en els equips que correspongui en cada cas. El conveni també vetlla perquè es compleixi l'objectiu pactat i es reserva el dret de revisió periòdica de les diferents fases de la recerca, perquè respongui en tot moment als interessos estratègics de l'empresa. Breument, la CCMA ha garantit l'accés a la informació següent:

- Portals interns, utilitzats pels diferents departaments de la Corporació a l'hora d'organitzar tasques, penjar informació d'utilitat, generar peticions, etc.
- Bases de dades d'audiència, amb accés il·limitat als sistemes de recollida i tractament de les dades d'audiència lineal (televisió i ràdio), digital i social.
- Correu intern i altres sistemes de contacte, amb les adreces electròniques, càrrecs i ubicació dels treballadors de la Corporació.
- Comunicació als espais professionals, de forma oral (converses, trobades informals, reunions específiques, etc.) i de forma escrita (correus electrònics, esborranys, material de treball, etc.).

A més, és important esmentar que el doctorand del projecte és supervisat per un equip de professionals de la Corporació, que és l'encarregat de dur a terme revisions periòdiques, les quals plantegen diversos interrogants que es poden considerar clau per a aquest article, com ara:

- Quin és el paper de l'equip supervisor de la CCMA en la recollida i el tractament de la informació?
- Com es garanteix que l'equip professional no tingui accés a informació que pugui perjudicar els treballadors que participen en la recerca?
- En quina mesura aquest equip regula la difusió pública dels resultats del projecte?

Aquestes qüestions i d'altres es plantegen com a eixos d'aquest article. A continuació, exposarem els arguments a favor de l'ús de protocols ètics que guiïn les aplicacions metodològiques, presentarem el nostre protocol així com els elements que poden servir de punt de partida per a la rèplica en altres recerques (amb diferents models de document disponibles a l'apèndix de l'article) i, finalment, obrirem una reflexió sobre la necessitat d'unificar criteris i actuacions ètiques a les recerques en ciències socials (CS) per fomentar-ne l'ús.

2 Aproximació a l'estat dels comitès ètics a les CS

El primer pas que vam seguir a l'hora d'enfrontar-nos a l'aplicació de principis ètics al nostre projecte va ser la consulta dels codis que proposaven diferents organitzacions, arreu del món i de Catalunya, per la

proximitat amb el centre on es duu a terme la nostra recerca. Aquesta cerca es va acotar amb una mostra intencionada. Pel que fa a les institucions internacionals, es va seleccionar la UNESCO, la Comissió Europea (àrea de recerca i innovació), la Iowa State University, la Stanford University, The University of Chicago i la University of Oxford. Quant a l'àmbit autonòmic, es van consultar un total de dotze universitats catalanes entre les quals es troben la Universitat de Barcelona, la Universitat Pompeu Fabra i la Universitat Autònoma de Barcelona, entre d'altres.

2.1 Àmbit internacional

En primer lloc, la UNESCO va presentar, en el marc del programa Management of Social Transformations (MOST), les *Ethical Guidelines for International Comparative Social Research*. Aquest codi enumera 19 principis que han d'aplicar els investigadors que treballin amb subjectes humans dels quals requereixin informació de qualsevol naturalesa. A continuació podeu consultar una selecció d'aquests principis (De Guchteneire, 2014, p. 2):

- (10) "The research should avoid undue intrusion into the lives of the individuals or communities they study (...)".
- (11) "Freely given informed consent should be obtained from all human subjects. Potential participants should be informed, in a manner and in language they can understand, of the context, purpose, nature, methods, procedures, and sponsors of the research (...)".
- (14) "Full confidentiality of all information and the anonymity of participants should be maintained (...)".
- (15) "Participants should be offered access to research results, presented in a manner and language they can understand (...)".
- (19) "All research materials should be preserved in a manner that respects the agreements made with participants".

En segon lloc, la Comissió Europea va presentar l'any 2013 *Ethics for Researchers*. El document se centra en el procés que han de seguir els comitès ètics a l'hora d'avaluar i atorgar el certificat a un projecte de recerca així com el que ells consideren els temes ètics fonamentals (*ethical issues*). Aquest document atorga atenció especial a tres subjectes d'estudi: els menors, els adults vulnerables i els animals. Sobre aquests grups la Comissió ofereix informació relativa a procediments i bones pràctiques a l'hora d'aplicar diverses tècniques de recerca. Tot i l'especificitat del document envers aquests grups, hi ha dos apartats d'utilitat per a qualsevol recerca que requereixi la recollida de dades personals dels participants, sigui quina sigui la seva condició. En aquest sentit, hem seleccionat els fragments següents (European Commission, 2013, p. 12):

- "Data protection refers to the technical framework and security measures designed to guarantee that all personal data are safe from unforeseen, unintended or malevolent use".
- "Informed consent is required in when the research involves the participation of human beings, when the research uses human genetic material or biological samples and when the research involves personal data collection".

En tercer lloc, la Stanford University ens presenta el projecte *The Human Research Protection Program* (HRPP) que funciona com a codi ètic a través del qual s'han de regir les recerques que es duen a terme a la universitat, tant pel que fa a ciències naturals com socials. Les recerques són avaluades a través d'un *institutional review board* (IRB)¹ que inclou, al mateix temps, la presència en el procés d'avaluadors externs i independents. Alguns dels requisits que recull l'HRPP (Stanford University. Research Compliance Office, 2017, p. 17) i que aplica l'IRB són:

- "The rights and welfare of human research participants are adequately protected".
- "Such research is guided by the ethical principles of respect for persons, beneficence, and justice (...) and is conducted with the highest level of expertise and integrity".
- "Such research complies with applicable laws".

En aquesta línia, The University of Chicago també es regeix per l'IRB tot i que destaca per oferir al seu espai informació detallada sobre els aspectes ètics que s'han de tenir en compte abans, durant i després del procés de recerca. Específicament hi ha un apartat sobre *good data security practices* que informa els membres de la comunitat universitària sobre diferents processos per garantir l'emmagatzematge i la transmissió segura d'informació resultant de la recerca. Entre aquests processos destaquen:

- "Encrypt laptops, desktops, and mobile devices that contain sensitive information".
- "Use encrypted and password protected flashdrive to move sensitive data to other devices or share data with others (...)".
- "Less is best – bring the least amount of information/data and the fewest devices possible. Utilize travel-only devices that are stripped down to only necessary documents, services, and applications".

També a l'àmbit internacional, la Iowa State University (Jesani; Barai, 2015, p. 6) va presentar un document que recull les directrius ètiques per les quals s'han d'organitzar les recerques en CS. El més destacable del document són els principis morals del codi ètic, un element que no hem trobat a les altres fonts consultades. Aquests són els quatre principis fonamentals:

- "(i) The Principle of Non-maleficence: Research must not cause harm to the participants in particular and to people in general".
- "(ii) The Principle of Beneficence: Research should also make a positive contribution towards the welfare of people".
- "(iii) The Principle of Autonomy: Research must respect and protect the rights and dignity of participants".
- "(iv) The Principle of Justice: The benefits and risks of research should be fairly distributed among

people".

Finalment, la University of Oxford presenta una de les estructures de revisió ètica més complexes de les universitats i institucions analitzades per a aquesta recerca. Hi ha un organisme central sota el nom de Central University Research Ethics Committee (CUREC) del qual depenen tres subdivisions: ciències mèdiques – *medical sciences interdivisional research ethics committee* (MS IDREC), l'Oxford Tropical Research Ethics Committee (OXTREC) i ciències socials – *social sciences and humanities interdivisional research ethics committee* (SSH IDREC). A més, per a aquest últim, dedicat a les recerques en ciències socials, existeix un subcomitè associat que supervisa l'activitat dels departaments, Departmental Research Ethics Committees (DREC). D'aquesta forma es garanteix una atenció específica a totes les branques de coneixement. Així doncs, cal destacar que l'espai web exposa clarament el procediment perquè els grups de recerca comprovin si s'han de sotmetre al CUREC. En aquest llistat figuren quatre supòsits que permetrien a una recerca evitar la revisió ètica (University of Oxford. CUREC, 2016, p. 1):

1. "(If yes) Using data collected before the project was formulated, where data are fully anonymous and not identifiable by researchers?".
2. "(If no) Is there potential that the project, or material from it, be published?".
3. "(If yes) Just internally published?".
4. "(If no) Planned for external, publicly-accessible publication?".

2.2 Àmbit català

Hem analitzat una mostra d'onze universitats catalanes, visitant els seus portals webs dedicats a la recerca i examinant-ne la informació referent als comitès ètics. Considerem que les pàgines web són l'espai que les universitats examinades han escollit per fer públics els seus documents vinculats als comitès i procediments ètics. Com hem pogut comprovar en l'anàlisi dels casos internacionals, aquests espais recullen els documents que han generat els departaments i/o els grups vinculats a la revisió ètica dels projectes. Per aquesta raó, s'escullen aquestes plataformes com a font d'informació. Un cop localitzats els documents necessaris, se n'analitza el contingut amb l'objectiu de revelar la presència o absència de directrius específiques per a les recerques en ciències socials així com identificar l'organisme encarregat de la revisió ètica de projectes en cada cas.

Per una banda, els resultats mostren que 8 de les 11 universitats analitzades tenen comitè ètic propi. De l'altra, aquesta xifra baixa fins a les 4 universitats que disposen d'un comitè amb funcions en totes les branques de coneixement. Finalment, de les 8 que no disposen d'aquest tipus de comitè, 2 ofereixen guies de bones pràctiques amb indicacions per a recerques en CS i 7 de les 8 tenen experts en la matèria de la recerca sol·licitant a l'hora d'avaluar els projectes. A continuació hem sintetitzat aquesta informació, en funció de la universitat, en la taula següent:

Universitat	Comitè ètic	Secció específica sobre ciències socials	Manuale complementaris sobre ètica i ciències socials	Revisors/assessors vinculats a les ciències socials
Universitat de Barcelona (UB)	X		X	X
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	X			X
Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)	X			X
Universitat Pompeu Fabra (UPF)	X	X		X
Universitat Rovira i Virgili (URV)				
Universitat de Lleida (UdL)	X			
Universitat de Girona (UdG)				
Universitat de Vic (UVic)	X	X		X
Universitat Ramon Llull (URL)	X	X		X
Universitat Oberta de Catalunya (UOC)	X	X	X	X

Universitat Internacional de Catalunya (UIC)				
--	--	--	--	--

Taula 1. Presència de comitès ètics. Especificacions sobre CS i de manuals complementaris sobre ètica i CS.
Elaboració pròpia

Tanmateix, no vol dir que les universitats que no han estat marcades amb cap símbol no disposin de comitè ètic, sinó que no és intern. En aquests casos, les universitats acrediten les recerques a través d'un centre ètic d'investigació clínica (CEIC). Els CEIC són organismes regulats per les autoritats sanitàries estatals i/o autonòmiques per supervisar que les recerques clíniques compleixin les condicions exigides per la llei abans de ser aplicades sobre éssers humans o animals.

Així doncs, cal comentar algunes especificitats sobre ciències socials que s'esmenten als documents consultats en cadascuna de les universitats catalanes examinades. En primer lloc, la Universitat de Barcelona (UB) mostra una de les estructures de revisió ètica dels projectes més completa de totes les universitats examinades, però el seu focus és principalment la recerca en ciències naturals, tot i incloure procediments transversals a les ciències socials. L'organisme principal per a aquesta funció és el Comitè Ètic d'Experimentació Animal (CEEAA) que comparteix funcions amb la Comissió de Bioètica. Aquesta estructura es completa amb els CEIC vinculats als projectes de recerca que es duen a terme a la UB. Cal esmentar també la iniciativa de la Red de Comités de Ética de Universidades y Organismos Públicos de Investigación (Universitat de Barcelona. Red de Comités de Ética, 2017) promoguda per la Comissió de Bioètica de la UB com una xarxa d'àmbit estatal formada per 49 centres de tot Espanya amb l'objectiu d'intercanviar experiències i materials, però especialment per unificar criteris d'actuació davant la ràpida evolució de la recerca.

En segon lloc, la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) té diversos documents referents a la normativa i els protocols ètics que s'han d'implementar en funció de la branca de coneixement. Tot i així, no s'ha trobat una secció específica que faci referència als protocols en ciències socials, encara que s'esmenten pràctiques que podem considerar transversals a les ciències naturals. Un exemple d'aquesta transversalitat és el *Codi de bones pràctiques en la recerca* (Universitat Autònoma de Barcelona, 2013, p. 14) a la secció de recerca amb éssers humans del qual s'especifica:

"Tot protocol de recerca que impliqui la participació directa de persones o que es basi en qualsevol informació o mostres biològiques obtingudes de persones ha de tenir l'aprovació de la CEEAH de la UAB o bé, en cas que l'objecte de la recerca sigui de tipus clínic, del corresponent comitè ètic d'investigació clínica (CEIC) del centre sanitari on es dugui a terme".

Unes altres directrius vàlides per a les recerques en totes dues branques del coneixement s'especifiquen en aquest document a les seccions d'emmagatzematge i difusió pública de la informació. D'altra banda, el Reglament de la Comissió d'Ètica en l'Experimentació i Humana de la UAB (CEEAH) (Universitat Autònoma de Barcelona. Comissió d'Ètica..., 2017, p. 3) dicta que l'aprovació dels protocols ètics depèn de l'avaluació d'un comitè que inclogui:

- "d) Un membre del professorat antropòleg, sociòleg o psicòleg, que faci recerca en ciències humanes o socials.
- e) Un membre del professorat jurista o filòsof, no vinculat a l'experimentació en ciències de la vida o de la salut".

En tercer lloc, la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) no disposa d'un comitè ètic específic sinó que designa la Comissió de Recerca del Consell de Govern per avaluar i aplicar el codi de la Universitat. Entre les seves atribucions també trobem la resolució de conflictes, amb la previsió de convocar "els experts que es consideri oportú" durant una ponència davant aquesta comissió (Universitat Politècnica de Catalunya, 2015, p. 3). No obstant això, el document no aprofundeix en les característiques que es deriven dels diferents tipus de recerca que es puguin dur a terme a la UPC (tot i considerar el caràcter principalment "natural" o tecnològic de la Universitat). En canvi, l'acord fa referència al *Codi ètic i de bones pràctiques de la UPC* (Universitat Politècnica de Catalunya, 2011, p. 5) com a marc global que ha de regir els projectes de recerca a l'hora de plantejar les qüestions ètiques i la seva aplicació.

En quart lloc, la Universitat Pompeu Fabra (UPF) va crear l'any 2014 la Comissió Interna de Revisió Ètica de Projectes (CIREP-UPF). Aquest organisme és l'encarregat de vetllar pel compliment del codi ètic internacional i de la UPF en les recerques dutes a terme a la Universitat. Per a aquesta tasca ha habilitat un espai web a través del qual es poden consultar tots els documents relacionats amb el codi ètic, a més dels documents de procediment per obtenir un certificat reconegut de forma interna i externa. En aquest sentit, aquesta comissió exerceix les funcions de coordinació amb el CEIC Parc Salut - Hospital del Mar, que vetlla pel compliment de la normativa ètica estatal. Per garantir que aquesta avaluació pugui ser aplicable a les recerques en ciències socials, el CIREP-UPF pot nomenar experts de les especialitats vinculades al projecte (Universitat Pompeu Fabra, 2014b).

En cinquè lloc, la Universitat Rovira i Virgili (URV) disposa d'un CEIC per a la validació ètica de les recerques que es duen a terme en l'àmbit mèdic (Comitè Ètic d'Investigació Clínica de l'Institut d'Investigació Sanitària Pere Virgili). Pel que fa a les recerques en ciències socials, figuren pràctiques assumibles pels projectes en aquesta branca del coneixement al document *Codi de bones pràctiques en recerca...* (Universitat Rovira i Virgili, 2013), que es va elaborar inspirat en les recomanacions del Comitè de Bioètica d'Espanya i que fa especial referència a pràctiques pròpies de recerques mèdiques.

En sisè lloc, a la Universitat de Lleida (UdL) trobem la Comissió d'Ètica i Experimentació Animal (CEEAA) centrada principalment en les recerques mèdiques. Al mateix temps, es coordina amb el CEIC Arnau de Vilanova per validar, com en altres casos, els protocols ètics. També cal esmentar en aquesta panoràmica l'Institut de Recerca Biomèdica de Lleida (IRB) que inclou membres de la UdL i del CEIC dins del seu

comitè científic intern.

En setè lloc, a la Universitat de Girona hi ha el CEIC Dr. Josep Trueta per validar els protocols ètics de les recerques que es duen a terme en el centre. No s'ha trobat dins dels portals de la Universitat ni en una recerca més àmplia cap document que indiqui que aquest centre disposa d'una comissió ètica paral·lela al CEIC i, més enllà del codi ètic i de bones pràctiques de la mateixa universitat, no es troben documents específics sobre revisió ètica i ciències socials als espais consultats.

En vuitè lloc, la Universitat de Vic (UVic) disposa del Comitè d'Ètica de la Recerca (CER-VIC), que va ser dissenyat perquè qualsevol recerca, independentment de l'àmbit, pogués sol·licitar validació i assessorament ètic. En aquest sentit, la composició del Comitè mostra una diversitat de perfils que obeeix a aquest objectiu d'obertura (Universitat de Vic, 2015, p. 9):

"Quan per la tipologia de projecte a avaluar, el CER consideri necessari que participi a la reunió algun expert en el tema, podrà convidar-lo com a membre ad hoc amb veu però sense capacitat de decisió, quedant subjecte al deure de confidencialitat".

Tot i aquesta voluntat, el document no ofereix directrius específiques segons la branca de coneixement a la qual s'adscriu la recerca.

En novè lloc, a la Universitat Ramon Llull (URL) s'hi troba el Comitè Ètic de la Recerca (CER-URL), creat l'any 2012, que es va dotar de competències paral·leles a la Comissió de Recerca de la mateixa universitat i que vetlla perquè qualsevol projecte (a partir de la sol·licitud dels investigadors) rebi l'assessorament ètic adequat i la confirmació dels protocols que vulgui aplicar. Tal com va establir el CER-VIC, la composició del Comitè pot variar en funció de la temàtica de la recerca. De nou, tot i aquesta voluntat, el document fa més èmfasi en les recerques de tipus "natural" o mèdic que en les socials, com queda reflectit en les competències:

"(...) experimentació clínica amb subjectes humans, experimentació amb cèl·lules troncales embrionàries, utilització de dades personals o dades genètiques, mostres biològiques o d'origen humà, experimentació animal, ús d'agents biològics o d'organismes modificats genèticament".

En desè lloc, la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) disposa del Comitè d'Ètica que vetlla perquè les recerques compleixin el *Codi ètic i de bones pràctiques en recerca i innovació* (Universitat Oberta de Catalunya, 2014). Atesa la naturalesa "social" de la Universitat, aquest és l'únic exemple que compleix tots els punts que figuren a la taula 1: té un comitè, els seus materials són específics per a recerques en ciències socials i els membres supervisors també pertanyen a aquesta branca del coneixement. A més, el model per a la sol·licitud d'una avaluació demana als investigadors que consignin detalladament aspectes com ara les molèsties durant el treball de camp, la difusió del protocol i les dades de recerca (també amb els subjectes que hi han participat) així com les activitats d'informació i consentiment, entre d'altres (Universitat Oberta de Catalunya, 2015).

En onzè lloc, a la Universitat Internacional de Catalunya (UIC) hi trobem un CEIC vinculat a la Clínica Universitària d'Odontologia, que és l'encarregat, com en altres casos que hem analitzat, de garantir que les activitats de recerca proposades per la Facultat d'Odontologia de la UIC compleixin els estàndards ètics estatals. No s'ha pogut localitzar cap document o plataforma que fes referència a comissions o comitès ètics destinats a projectes d'altres branques i àrees de coneixement.

En últim lloc, com s'ha pogut comprovar a les referències internacionals i catalanes aportades, la necessitat d'adreçar qüestions ètiques és indubtable, tant en recerques "naturals" com "socials". Així ho demostren els centres que han estat examinats, amb més o menys èmfasi, sobre les especificitats de la recerca en ciències socials. Sobre això, convé destacar l'èmfasi quant a la protecció dels subjectes que participen a l'estudi i tenir en compte que la seva vulnerabilitat pot ser tant a priori, per pertànyer a un col·lectiu en risc, com a posteriori, per l'ús que es pot fer de les dades. Cal tornar a remarcar, però, la manca de recursos informatius oficials i d'accés obert disponibles que hem trobat en alguns dels casos a l'àmbit català quan es refereix a la revisió ètica de projectes i, en concret, els procediments vinculats a les recerques de ciències socials.

3 Protocol ètic: el cas de la CCMA i la UPF

La col·laboració entre universitat i empresa o altres institucions externes genera inevitablement problemes de tipus ètic. La necessitat d'adreçar aquestes qüestions varia considerablement en funció de tres elements: els subjectes d'estudi, les tècniques aplicades i la informació recollida. També està condicionat per les indicacions i restriccions del comitè ètic que supervisa la recerca, en aquest cas el CIREP. Així doncs, en aquest projecte els subjectes d'estudi són una mostra de professionals, espectadors/usuaris i experts que aporten informació de caràcter sociodemogràfic, descriptiu o de contacte, discursiu i d'hàbits de consum mitjançant cinc tècniques d'anàlisi. La informació relativa a aquests elements es troba sintetitzada a la taula 2:

Tècnica	Subjecte d'estudi	Informació capturada
---------	-------------------	----------------------

Audimetria i enquesta	Panelistes Usuaris dels portals web de la CCMA	Marcadors sociodemogràfics Edat, sexe, llengua, formació, etc. Marcadors de consum Canal, horari, dispositiu, temps de consum, etc. Marcadors discursius Valoracions, qualificacions, percepcions, etc.
Entrevista en profunditat	Professionals de la CCMA	Marcadors descriptius Nom, càrrec, departament, formació, etc. Marcadors discursius Processos, rutines, percepcions, valoracions, etc.
Network analysis	Usuaris de les xarxes socials vinculades als mitjans de la CCMA	Marcadors sociodemogràfics Edat, sexe, distribució geogràfica, llengua, etc. Marcadors de consum Interacció, afinitats, comunitats, etc. Marcadors discursius Valoracions, percepcions, comunicacions, etc.
DELPHI	Experts acadèmics i professionals	Marcadors descriptius Nom, càrrec, institució/corporació, experiència, etc. Marcadors discursius Pronòstic, percepcions, bones pràctiques, recomanacions, prioritats, etc.

Taula 2. Subjectes d'estudi i informació capturada en funció de la tècnica d'anàlisi. Elaboració pròpia

Com es pot observar a la taula 2, la diversitat de tècniques a aplicar, de subjectes d'estudi (pel que fa al perfil i vinculació amb l'empresa) i d'informació capturada justifica la necessitat d'un protocol ètic (document consultable a l'apèndix). El nostre objectiu a partir de la identificació de les àrees de "conflicte" o "necessitat ètica" es va centrar a resoldre les qüestions següents:

- Quins són els criteris de selecció dels diferents subjectes d'estudi?
- Quin és el procés per a la recollida i l'emmagatzematge de la informació?
- De quina manera s'informa els participants i s'obtenen els consentiments necessaris per aplicar les diferents tècniques?
- Com es gestiona la informació dels participants en la difusió interna (CCMA) i externa (publicacions acadèmiques i congressos) dels resultats?

3.1 Subjectes d'estudi

Les diferents fonts consultades i el centre de referència per a la nostra recerca consideren que una selecció raonada dels subjectes d'estudi permet detectar en primera instància la necessitat de comptar o descartar certs col·lectius o perfils concrets (per exemple, menors). En aquest sentit, a continuació detallem les característiques de selecció o exclusió dels subjectes d'estudi de cadascuna de les tècniques exposades en la taula anterior.

3.1.1 Audimetria i enquesta en línia

Les tècniques associades a l'audimetria comporten que una part important de la informació ja es troba seleccionada i tractada per les diferents empreses proveïdores d'aquest servei (Kantar Media, ComScore o Adobe Analytics). Això fa que la informació resultant ja hagi passat per controls ètics estrictes abans del nostre tractament. Per aquest motiu, ens centrarem en l'enquesta en línia d'elaboració pròpia.

L'enquesta s'aplica a una mostra representativa de la població catalana. La selecció aplica la representativitat estadística tenint en compte el total de la població de Catalunya i l'audiència dels mitjans de la CCMA, amb els valors per a TV3 i Catalunya Ràdio com a referència. Amb això, la selecció final estarà formada per 1.000 participants d'entre 18 i 65 anys. Dins d'aquests grups s'aplicaran criteris de selecció proporcional segons la distribució d'edat i sexe per a cada grup, per població i perfil d'audiència. L'exclusió de població infantil i adulta de més de 65 anys es deu al fet que l'objectiu de l'enquesta gira entorn dels elements de televisió i ràdio digital i social (web, aplicacions mòbil i xarxes) (Krämer *et al.*, 2015; Gómez-Domínguez, 2015), a més d'altres elements secundaris, com a condicionants del consum (per

exemple, tenir perfils de xarxes socials) (Gómez-Domínguez, 2016). Com a conseqüència, la població infantil no té, per norma general, accés a certs tipus de plataformes clau per al nostre estudi i, de la mateixa manera, tampoc en tenen els adults de més de 65 anys, per ús i penetració d'aquest mercat entre els usuaris (*gap* tecnològic i generacional).

3.1.2 Entrevista en profunditat

La mostra d'entrevistats se selecciona de la població total de professionals que treballen a la CCMA (TV3, Catalunya Ràdio i els mitjans digitals de la Corporació) a més dels professionals associats a l'empresa per coproducció o producció aliena de continguts lineals, digitals o socials. Com a segon criteri de selecció, tots els professionals es dediquen a una o diverses àrees relacionades amb l'entorn digital (redacció o disseny de plataformes web, desenvolupament o anàlisi d'aplicacions o dades mòbils i dinamització de xarxes socials, entre d'altres).

No són aplicables criteris de selecció quant a l'edat, el sexe o l'antiguitat dels treballadors ja que no són variables d'interès per a l'anàlisi. Cal aclarir que la qüestió de sexe no competeix a aquesta recerca ja que la mostra final ve determinada pels mateixos processos de contractació de la Corporació i les productores associades, i no pot ser controlada a priori per nosaltres (Díaz Noci; Larrañaga Zubizarreta, 2010). Per finalitzar, no hi haurà cap participant menor d'edat o sense la capacitat d'entendre un document d'autorització i cessió de dades.

3.1.3 Network analysis

La selecció dels usuaris necessaris per dur a terme aquesta tècnica no segueix un patró de mostra representativa. En canvi, la mostra es compon a través d'una selecció temporal dels usuaris que han interactuat amb les publicacions de les pàgines de la CCMA al Twitter, Facebook i Instagram (Gómez-Domínguez, 2016). En aquest sentit, no es controlen les característiques de sexe i edat. De fet, no són factors rellevants per als objectius específics que ens marquem amb aquesta tècnica, destinada a localitzar i examinar l'estructura de les comunitats socials de la CCMA i la interacció, de cada usuari i del conjunt, amb el contingut que la Corporació posa al seu abast a través de les xarxes (Guerrero-Solé, 2015). Cal aclarir, però, que només se seleccionen els comentaris dels usuaris i en cap cas s'analitzen els perfils individuals de forma detallada.

3.1.4 DELPHI

L'enquesta de tipus DELPHI s'aplica a una mostra d'experts acadèmics i professionals. En el cas dels acadèmics, es prioritzen les àrees de periodisme, comunicació audiovisual, publicitat i relacions públiques, i sociologia. En canvi, en el cas dels professionals, es prioritzen institucions vinculades als serveis públics multimèdia i a empreses o corporacions audiovisuals com ara la British Broadcasting Corporation (BBC), Radiotelevisió Espanyola (RTVE), l'European Broadcasting Union (EBU), l'AMC Iberia, Kantar Media España i GfK Espanya, entre d'altres.

La selecció final inclourà 30 participants, 15 acadèmics i 15 professionals, seleccionats a través d'una taula de nominació prioritzada (Astigarraga, 2003; Baladrón Pazos; Correyero Ruiz, 2008). En aquest cas, sí que es té en compte el gènere del subjecte a l'hora de conformar la llista final de participants, sempre que sigui possible i no provoqui sobrerrepresentació de certs perfils. Hem de tenir en compte que, igual que succeeix amb la selecció de professionals de la CCMA per a les entrevistes en profunditat, en alguns casos la recerca no podrà tenir control sobre aquest element, especialment pel que fa a la selecció de professionals de certes institucions i/o empreses.

3.2 Recollida, emmagatzematge i comunicació pública de la informació

La protecció de la informació resultant de les aplicacions exposades en el punt 3 esdevé el moment més crític quant al plantejament del protocol ètic. En síntesi, en aquest subapartat tractem la forma de recollida i emmagatzematge de la informació, així com els procediments i les precaucions que s'apliquen per garantir els drets de privacitat dels subjectes d'estudi.

3.2.1 Audimetria i enquesta en línia

Els participants per a l'enquesta en línia seran seleccionats a partir d'una empresa de demoscòpia (per exemple, GESOP). Aquesta empresa, que estarà autoritzada per la Generalitat de Catalunya i els organismes corresponents, garanteix l'anonimat dels participants a través dels seus mecanismes. Per tant, només es rebran dades d'identificació pel que fa a edat, sexe i localització genèrica (per província o ciutat) a més d'altres variables sociodemogràfiques (com ara classe social, nivell educatiu, llengua materna, etc.). En cap cas es coneixeran dades que permetin la identificació directa o indirecta dels participants en l'enquesta, com ara el nom i els cognoms dels enquestats.

Les dades obtingudes s'emmagatzemaran de forma local, a través d'unitats de disc dur amb accés limitat als investigadors que participem en la recerca. No es preveu una transferència de les dades brutes a la Corporació; l'empresa només rebrà els informes de resultats que es deriven del tractament d'aquestes dades. Finalment, la disponibilitat de les dades per als investigadors associats està limitada a la durada de la recerca. En conseqüència, un cop hagi finalitzat el projecte, les dades restaran només disponibles per a l'investigador principal i el coordinador del projecte. A més, es farà ús de les dades per a la publicació d'articles científics i altres materials de divulgació previstos en el projecte.

3.2.2 Entrevista en profunditat

Les dades personals registrades per a l'aplicació de les entrevistes en profunditat són: el nom, el sexe, el càrrec i l'edat dels professionals. Com hem esmentat, la mostra és pactada amb la CCMA i es refereix a càrrecs concrets relacionats amb les activitats digitals i socials de diferents programes emesos per la Corporació. Per tant, l'empresa coneix a priori el nom dels participants en les entrevistes. Això ens obliga a implementar un protocol de codificació de les dades a posteriori.

Malgrat això, cal fer èmfasi en els riscos quant a la identificació indirecta dels participants i detallar el funcionament dels codis. El protocol de codificació és una seqüència que combina valors lògics i aleatoris només coneguda pels investigadors associats al projecte. Aquesta codificació s'utilitza per referenciar els professionals i el seu discurs en qualsevol tipus de publicació dels resultats, siguin informes interns per a la Corporació o articles científics. El nostre protocol de codificació també afecta la citació de fragments del discurs dels professionals.

Les dades que, per les característiques, suposin un risc per a la identificació indirecta de l'entrevistat seran o bé suprimides en la citació directa o bé transformades en citació indirecta. De la mateixa manera, totes aquelles dades que, per les característiques, puguin causar perjudicis al treballador o a la seva relació amb l'empresa també seran suprimides o bé tractades en citació indirecta.

Així mateix, tot això es concreta en el procediment següent:

- Cada professional és codificat amb una seqüència aleatòria obtinguda a través d'un programari específic.
- El codi obtingut s'utilitza per etiquetar tots els arxius relacionats amb l'entrevistat, des de materials interns facilitats per ell mateix fins als documents resultants de la transcripció i els arxius d'àudio obtinguts a través de l'enregistrament de les entrevistes.
- Les dades seran utilitzades i conservades durant tota la recerca, és a dir, durant els 3 anys de durada del projecte.
- No es preveu l'eliminació dels arxius després d'aquest període i quedaran conservats de forma local. Quan el projecte estigui finalitzat, només l'investigador principal i el coordinador del projecte podran conservar els materials.
- En cap cas l'empresa tindrà accés als arxius originals obtinguts a través de les entrevistes.

3.2.3 Network analysis

Els usuaris de les xarxes socials objecte d'aquest projecte atorguen els drets de les seves comunicacions públiques a les empreses propietàries de l'espai (per exemple, usuaris de Facebook). Això vol dir que tota la informació disponible pot ser utilitzada amb finalitats no comercials per tercers, com les plantejades en aquest estudi. Tot i això, no es capturaran les dades referents als noms d'usuari, el sexe o l'edat, indicadors disponibles en la majoria de perfils (Gómez-Domínguez, 2016).

La comunicació pública dels resultats només tindrà en compte el discurs plasmat en els comentaris així com les interaccions. En aquest sentit, la informació serà tractada en una base de dades que classificarà els comentaris mitjançant una seqüència aleatòria. No podem impedir, però, la identificació indirecta mitjançant l'ús dels cercadors: les xarxes permeten a qualsevol usuari trobar els comentaris públics d'una altra persona, sempre que hagi estat publicat a una pàgina d'accés obert, com les relacionades amb la CCMA.

3.2.4 DELPHI

Els participants de l'enquesta DELPHI accedeixen, per les característiques de la tècnica, que les seves dades no siguin anònimes (Baladrón Pazos; Correyero Ruiz, 2008). La finalitat d'aquesta tècnica és obtenir pronòstics de futur a partir de la percepció de professionals i acadèmics qualificats. En aquest sentit, es pot donar la situació que alguns dels participants no arribin a un consens sobre alguna de les hipòtesis plantejades. Convé, per tant, poder reportar el nom dels participants en els informes, articles científics i altres materials divulgatius com a autoritats en les àrees d'interès de la recerca (Landeta, 2006; Okoli; Pawlowski, 2004; Observatorio de Prospectiva Tecnológica e Industrial, 2003).

Això no vol dir que el projecte no tingui cura en el procés de tractament de les dades. En cap cas es divulgaran les adreces físiques o electròniques, així com els contactes de telèfon dels participants perquè puguin ser aprofitats per tercers parts sense el seu consentiment. No es codificaran tampoc, com hem esmentat, els noms dels participants i, atès el caràcter majoritàriament quantitatiu de les dades que resultin de l'enquesta final, no existeix la necessitat de protegir els fragments dels discursos que es poden derivar d'una aplicació més qualitativa de la tècnica, com al cas de l'enquesta.

3.3 Comunicació interna de la informació

La informació referent al procés de supervisió del projecte per part de la CCMA comporta certs riscos ètics que cal comentar. Aquests riscos però estan presents en un grau més alt o menys en qualsevol recerca emmarcada en les CS que requereixi la col·laboració d'empreses i/o institucions públiques o privades. En el nostre cas, el nivell de col·laboració és absolut. L'empresa, com hem dit a la introducció, és la finançadora principal de la recerca i té atribuïdes funcions de control i regulació del seu desenvolupament.

Atès aquest nivell de col·laboració i supervisió, hem adoptat diverses precaucions, aprovades pel comitè ètic (CIREF-UPF) amb l'objectiu de garantir la protecció dels subjectes participants, especialment pel que fa

als treballadors de la Corporació. En aquest sentit, a més del protocol de codificació que hem detallat a l'apartat anterior, garantim que l'equip de la CCMA no estigui present durant la recollida de la informació (per exemple, durant les entrevistes) així com durant el tractament (anàlisi bruta de les dades). A més, també apliquem un filtre de comunicació per evitar errors durant l'enviament de dades o l'emmagatzematge. Aquest filtre és l'ús de dues adreces de correu diferenciades per a la comunicació entre universitat i empresa.

D'altra banda, la comunicació pública dels resultats, a través d'articles en revistes acadèmiques o l'assistència a conferències i, en general, totes les activitats de difusió pública, han de passar per la supervisió de l'empresa. Això en cap cas vol dir que es controli el contingut de les publicacions però sí que es limitin diverses àrees que, pel seu valor estratègic, no convingui que es facin públiques (com ara dades d'audiència d'un període recent). Des del punt de vista ètic, això no comporta cap risc pel que fa a la informació referent als professionals.

En darrer terme, cal comentar que també es plantegen qüestions ètiques quant a l'intercanvi d'informació textual o oral entre els investigadors i els professionals (i altres subjectes) participants de la recerca. La raó es pot il·lustrar fàcilment amb un exemple. Durant la fase d'entrevistes en profunditat, on ens reunim amb diversos programes i en consultem les dades d'audiències, és comú que els professionals dels programes ens demanin informació relativa als seus companys, des dels resultats que hem obtingut sobre bones i males pràctiques fins a les percepcions i valoracions sobre aspectes més concrets de les rutines professionals. En aquest sentit, el nostre protocol ètic ja preveu la prohibició de transmetre qualsevol informació d'aquest tipus entre professionals i programes, fins i tot si aquests treballadors pertanyen al mateix equip. L'incompliment d'aquest punt pot tenir efectes nefastos en la relació dins i fora dels equips i entre l'empresa i la universitat, a més de comportar una violació clara de la clàusula de confidencialitat del consentiment.

3.4 Consentiment informat i document de confidencialitat

El consentiment té per objectiu informar els subjectes d'estudi sobre les implicacions de la seva participació en les diferents tècniques associades a la recerca. En aquest sentit, i seguint les indicacions dels diferents organismes consultats, a més del nostre centre associat, el procés de consentiment i el document associat (model disponible a l'apèndix) han de complir les característiques següents:

- Els consentiments no poden ser signats per cap participant menor d'edat o sense la capacitat d'entendre un document d'autorització i cessió de dades.
- Els participants han de ser informats prèviament a la signatura del consentiment i han de disposar d'un temps suficientment ampli per al plantejament de dubtes.
- Les dades d'identificació han de ser les estrictament necessàries per classificar i tractar la informació, i evitar així la recol·lecció de dades que no responguin a cap funcionalitat dins la recerca.
- El consentiment ha d'informar el participant sobre totes les persones, entitats i/o empreses vinculades al projecte, de forma textual i visual (mitjançant l'ús de logotips o altres marques visuals).
- El document ha de contenir tota la informació relativa a la participació del subjecte: les característiques de la tècnica, el tractament que rebran les dades i la difusió posterior dels resultats.
- El consentiment ha de presentar-se signat per l'investigador principal del projecte o pel coordinador.
- Els consentiments seran custodiats exclusivament pels investigadors associats a la recerca amb una còpia física i una de digital correctament codificada.

En aquesta línia, els participants de les enquestes, d'audiència i DELPHI rebran una versió electrònica del consentiment, adaptada a les plataformes de distribució de les enquestes que permet la signatura activa; és a dir, el consentiment s'atorga contestant el qüestionari.

Per finalitzar, cal esmentar un altre document clau que completa els compromisos de protecció de dades. Si el consentiment és la salvaguarda entre subjecte participant i investigador, el document de confidencialitat ho és entre els mateixos investigadors que participen en el projecte. En aquest cas, el document emprat el subministra el CIREP-UPF, i només s'han d'aplicar modificacions pel que fa al nom del projecte i l'investigador principal perquè pugui ser signat per la resta de membres de l'equip. Els elements clau d'aquest document (disponible a l'apèndix) són:

- Donar a conèixer la normativa de la UPF pel que fa al tractament de dades de recerca.
- Establir les condicions per a l'accés, tractament i publicació de les dades resultants de la recerca.
- Acceptar les responsabilitats ètiques i jurídiques que s'associen a les activitats de recerca vinculades al projecte.

4 Conclusió i discussió

L'elaboració d'un protocol ètic per afrontar un projecte de recerca entre universitat i empresa ens va fer arribar a diverses conclusions, especialment relacionades al paper dels comitès ètics envers les investigacions en ciències socials.

En primer lloc, la integració d'un investigador en l'equip de l'empresa va plantejar diversos interrogants pel que fa a les relacions interpersonals que s'estableixen en l'entorn de treball a més de la feina directa amb diferents membres de l'empresa fruit de l'aplicació de tècniques com l'entrevista en profunditat. Aquests interrogants es van resoldre minimitzant la recollida de dades a l'indispensable per als objectius de recerca així com creant una cadena segura per al tractament de la informació.

En segon lloc, el paper dels membres de l'empresa que supervisen el projecte també va suscitar qüestions ètiques, concretament sobre l'accés a informació que pogués perjudicar altres treballadors. Aquest element va condicionar la difusió dels resultats i va fer que marquessin "línies vermelles" quant a la redacció dels

informes interns i els materials per a publicació externa, tot amb l'objectiu de minimitzar els riscos per als treballadors participants.

En tercer lloc, d'aquest procés d'elaboració, correcció i posada en marxa del protocol ens va resultar significativa l'absència de recursos informatius i, fins i tot, del que podem anomenar *cultura ètica* de la recerca entre les diferents fonts consultades a l'àmbit universitari català i, de forma més general, estatal. En aquest sentit, les institucions i universitats internacionals consultades són clares sobre la necessitat de regular aquest tipus de recerca mitjançant un estricte procés d'acreditació i supervisió ètica. En molts casos, incloent-hi el nostre, són els comitès designats originalment per a recerques en ciències naturals els que s'encarreguen de l'acreditació en CS. Això planteja importants condicionants, tant per als revisors dels projectes com per als mateixos investigadors que participen en la recerca. La política actual del Govern espanyol imposa l'obligació d'acreditar un protocol ètic per als projectes que obtenen finançament estatal o internacional (en el cas dels projectes europeus). Aquesta política exclou tota la recerca en CS que es duu a terme en petits projectes competitius, les col·laboracions amb empreses i entitats, les tesis doctorals i els treballs de fi de grau (TFG) o treballs de fi de màster (TFM).

Davant aquesta problemàtica a la qual ens vam enfrontar, és correcte pensar que la transversalitat és una bona opció per elaborar i supervisar l'aplicació de codis ètics, independentment de la branca de coneixement, tenint en compte aspectes universals com la protecció dels éssers humans i animals i, dins del primer grup, de col·lectius que puguin ser vulnerables. No obstant això, aspectes específics del treball de camp en ciències socials (sigui presencial o electrònic) així com una diversitat de tècniques que poden requerir una estreta relació amb els subjectes d'estudi (per exemple, observació participant), fan palesa una manca de recursos específics per a les ciències socials. Una de les possibles solucions passa per l'adaptabilitat que mostren alguns comitès consultats a l'hora d'incloure de manera fixa o temporal experts en àrees de ciències socials, una bona pràctica que pot repercutir en una millor valoració de les propostes de protocol.

Així doncs, algunes de les causes d'aquesta situació es poden trobar en (a) la descoordinació entre les universitats a l'hora de fixar criteris de valoració ètica de recerques en CS, (b) l'èmfasi en processos i protocols heretats de les ciències naturals, amb un tipus de recerca més experimental i invasiva sobre els subjectes d'estudi, (c) el fet que no es detecta pressió per part de les comunitats d'investigadors socials perquè es generin les estructures esmentades, i (d) l'existència d'una manca de transparència o preocupació per part d'algunes institucions a l'hora de fer públics tots els documents relatius al tractament d'aspectes ètics. Això crea un escenari complex que necessita la col·laboració de múltiples actors i, especialment, un canvi de cultura ètica de la recerca pel que fa al plantejament de la investigació i de les tasques associades que poden implicar elements de risc per als subjectes participants.

Una iniciativa per reflexionar sobre els canvis que es poden aplicar davant les causes que hem exposat és la Red de Comités de Ética de Universidades y Organismos Públicos de Investigación. Aquest organisme va començar l'activitat l'any 2002 demostrant una voluntat de transparència a l'hora d'organitzar els comitès ètics d'arreu d'Espanya per posar en comú materials i iniciatives en benefici mutu.

Per concloure, la nostra proposta de protocol ètic intenta ser un reflex de la diversitat de tècniques de recerca "social" que necessiten una supervisió exhaustiva i específica per garantir que es resolen adequadament totes les qüestions ètiques. Malgrat això, hem volgut que aquest article i els materials associats fossin un instrument perquè altres recerques, tot i la manca, en molts casos, d'obligatorietat d'acreditació ètica per part dels comitès ètics estatals i de Catalunya, es plantegin implementar un protocol ètic, especialment pel que fa a les investigacions que requereixen una relació directa entre empresa i universitat, i la participació de professionals. Un augment de les sol·licituds de revisió ètica per a recerques en ciències socials pot ser un catalitzador perquè els centres de recerca i les universitats evolucionin o creïn els comitès o comissions ètiques necessàries per a tot tipus d'investigació.

Bibliografia

Astigarraga, Eneko (2003). *El método Delphi*. San Sebastián: Universidad de Deusto, Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales. <http://prospectiva.eu/zaharra/Metodo_delphi.pdf (http://prospectiva.eu/zaharra/Metodo_delphi.pdf) >. [Consulta: 26/11/2017].

Baladrón Pazos, Antoni; Correyero Ruiz, Beatriz (2008). "Las revistas profesionales especializadas en publicidad en España: resultados de un estudio Delphi". *Doxa comunicación*, n.º 7, p. 60–81. <<https://recyt.fecyt.es/index.php/doxacom/article/view/35850>>. [Consulta: 26/11/2017].

Comité de Bioética de España (2007?). *Comité de Bioética de España*. <<http://www.comitedebioetica.es/> (<http://www.comitedebioetica.es/>) >. [Consulta: 05/04/2017].

De Guchteneire, Paul (2014). *Code of Conduct and Ethical Guidelines*. París: UNESCO. <http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/SHS/pdf/Soc_Sci_Code.pdf (http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/SHS/pdf/Soc_Sci_Code.pdf) >. [Consulta: 04/03/2017].

Díaz Noci, Javier; Larrañaga Zubizarreta, José (2010). "Relación entre las redacciones: convergencia, condiciones de trabajo y compensación". En: García López, Xosé; Pereira Fariña, Xosé (ed.). *Convergencia digital: reconfiguración de los medios de comunicación en España*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela, Servizo de Publicacións e Intercambio Científico, p. 95–128.

European Commission (2013). *Ethics for researchers: Facilitating research excellence in FP7*. Brussels: European Commission. <http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/fp7/89888/ethics-for-researchers_en.pdf (http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/fp7/89888/ethics-for-researchers_en.pdf) >. [Consulta: 21/03/2017].

Gómez-Domínguez, Pablo (2015). "Era digital y televisión autonómica. Un estudio comparativo de las plataformas web, aplicaciones móviles y redes sociales de TV3 y BBC One". *XXX CICOM 2015. Retos de futuro de la televisión autonómica: estructura, financiación, contenido y audiencias*. Pamplona, 12-13 de noviembre de 2015. Pamplona: Universidad de Navarra. <<http://unica.upf.edu/ca/era-digital-y-television-autonomica-un-estudio-comparativo-de-las-plataformas-web-aplicaciones> (<http://unica.upf.edu/ca/era-digital-y-television-autonomica-un-estudio-comparativo-de-las-plataformas-web-aplicaciones>) >. [Consulta: 11/03/2017].

— (2016). "Digital era and regional TV. A comparative study of CCMA and BBC' web platforms, mobile apps and social networks". *Communication & society*, vol. 29, no. 3, p. 85-106. <<http://unica.upf.edu/ca/digital-era-and-regional-tv-comparative-study-ccma-and-bbc-web-platforms-mobile-apps-and-social> (<http://unica.upf.edu/ca/digital-era-and-regional-tv-comparative-study-ccma-and-bbc-web-platforms-mobile-apps-and-social>) >. [Consulta: 30/10/2017].

Guerrero-Solé, Frederic (2015). "Community Detection in Political Discussions on Twitter: An Application of the Retweet Overlap Network Method to the Catalan Process Toward Independence". *Social science computer review*, vol. 35, no. 2, p. 244-261.

Institut de Recerca Biomèdica de Lleida (2016). *Comitè Científic Intern*. <<http://www.irbllleida.org/ca/index.php?p=webs/fundacio/comiteCientificIntern.php> (<http://www.irbllleida.org/ca/index.php?p=webs/fundacio/comiteCientificIntern.php>) >. [Consulta: 11/03/2017].

Jesani, Amar; Barai, Tejal (2015). *Ethical guidelines for social science research in health*. Mumbai, India: Centre for Enquiry into Health and Allied Themes. <[http://www.cehat.org/go/uploads](http://www.cehat.org/go/uploads/EthicalGuidelines/ethicalguidelines.pdf) /[EthicalGuidelines/ethicalguidelines.pdf](http://www.cehat.org/go/uploads/EthicalGuidelines/ethicalguidelines.pdf) (<http://www.cehat.org/go/uploads/EthicalGuidelines/ethicalguidelines.pdf>) >. [Consulta: 18/03/2017].

Krämer, Nicole; Winter, Stephan; Benninghoff, Brenda; Gallus, Christine (2015). "How 'social' is Social TV? The influence of social motives and expected outcomes on the usage of Social TV applications". *Computers in human behaviour*, vol. 51, Part A, p. 255-262. <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563215003672> (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563215003672>) >. [Consulta: 26/11/2017].

Landeta, Jon (2006). "Current validity of the Delphi method in social sciences". *Technological, forecasting and social change*, vol. 73, no. 5, p. 467-482. <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162505001381> (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162505001381>) >. [Consulta: 26/11/2017].

Ministerio de Economía, Industria y Competitividad (2013). *Experimentación animal*. <[http://www.idi.mineco.gob.es/portal/site/MICINN/menuitem.7eeac5cd345b4f34f09dfd1001432ea0](http://www.idi.mineco.gob.es/portal/site/MICINN/menuitem.7eeac5cd345b4f34f09dfd1001432ea0/?vgnnextoid=3838afa1353a0510VgnVCM1000001d04140aRCRD) /[portal/site/MICINN/menuitem.7eeac5cd345b4f34f09dfd1001432ea0](http://www.idi.mineco.gob.es/portal/site/MICINN/menuitem.7eeac5cd345b4f34f09dfd1001432ea0/?vgnnextoid=3838afa1353a0510VgnVCM1000001d04140aRCRD) /[?vgnnextoid=3838afa1353a0510VgnVCM1000001d04140aRCRD](http://www.idi.mineco.gob.es/portal/site/MICINN/menuitem.7eeac5cd345b4f34f09dfd1001432ea0/?vgnnextoid=3838afa1353a0510VgnVCM1000001d04140aRCRD)) >. [Consulta: 05/03/2017].

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2017). *Información relativa a los Comités de Ética de la Investigación con medicamentos (CEIm)*. <<https://www.msssi.gob.es/profesionales/ceicsca.do>>. [Consulta: 07/03/2017].

Observatorio de Prospectiva Tecnológica e Industrial (2003). *El futuro de los medios de comunicación ante el impacto de las nuevas tecnologías*. Madrid: Fundación OPTI.

Okoli, Chitu; Pawlowski, Suzanne D. (2004). "The Delphi method as a research tool: an example, design considerations and applications". *Information & management*, vol. 42, no. 1, p. 15-29. <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378720603001794> (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378720603001794>) >. [Consulta: 27/11/2017].

Stanford University. Research Compliance Office (2017). *Policies. Human Research Protection Program (HRPP)*. <https://humansubjects.stanford.edu/new/policies_regulations/>. [Consulta: 25/03/2017].

Universitat Autònoma de Barcelona (2013). *Codi de bones pràctiques en la recerca*. <<https://ddd.uab.cat/record/148905?ln=ca>>. [Consulta: 17/07/2017].

— (2017). *Reglament de la Comissió d'Ètica en l'Experimentació Animal i Humana de la UAB*. <http://www.uab.cat/doc/Reglament_CEEAH (http://www.uab.cat/doc/Reglament_CEEAH) >. [Consulta: 07/07/2017].

Universitat Autònoma de Barcelona. Comissió d'Ètica en l'Experimentació Animal i Humana (2001?). <<http://www.recerca.uab.es/ceeah/> (<http://www.recerca.uab.es/ceeah/>) >. [Consulta: 10/03/2017].

Universitat de Barcelona (2017). *Ètica i recerca*. <http://www.ub.edu/web/ub/ca/recerca_innovacio/recerca_a_la_UB/etica_recerca/etica_recerca.html (http://www.ub.edu/web/ub/ca/recerca_innovacio/recerca_a_la_UB/etica_recerca/etica_recerca.html) >. [Consulta: 27/11/2017].

Universitat de Barcelona. Red de Comités de Ética (2017). *Red de Comités de Ética de universidades y organismos públicos de investigación*. <<http://www.ub.edu/rceue/index2.htm> (<http://www.ub.edu/rceue/index2.htm>) >. [Consulta: 10/07/2017].

Universitat de Lleida (2017). *Comitè d'Ètica i Experimentació Animal*. <<http://www.udl.cat>

/ca/recercaNew/investigadors/CEEA/ (<http://www.udl.cat/ca/recercaNew/investigadors/CEEA/>) >. [Consulta: 11/03/2017].

Universitat de Vic (2015). *Reglament del Comitè d'Ètica de la Recerca de la UVic-UCC*. <<https://www.uvic.cat/comite-etica-de-la-recerca>>. [Consulta: 04/04/2017].

Universitat Internacional de Catalunya (2014?). *Comitè Ètic d'Investigació Clínica (CEIC)*. <<http://www.uic.es/ca/bioetica/comite-etic-dinvestigacio-clinica-ceic> (<http://www.uic.es/ca/bioetica/comite-etic-dinvestigacio-clinica-ceic>)>. [Consulta: 18/03/2017].

Universitat Oberta de Catalunya (2015?). *Comitè d'Ètica. Funcions i objectius*. <<http://research.uoc.edu/portal/ca/ri/activitat-rdi/comite-etica/funcions/index.html> (<http://research.uoc.edu/portal/ca/ri/activitat-rdi/comite-etica/funcions/index.html>)>. [Consulta: 20/03/2017].

— (2015). "Formulari protocol de recerca. Qüestionari per a l'avaluació per part del Comitè d'Ètica de la UOC". En: *Formularis*. <<http://research.uoc.edu/portal/es/ri/activitat-rdi/comite-etica/formularis/index.html> (<http://research.uoc.edu/portal/es/ri/activitat-rdi/comite-etica/formularis/index.html>)>. [Consulta: 15/07/2017].

Universitat Oberta de Catalunya. Escola de Doctorat (2014). "Codi de bones pràctiques en recerca i Innovació de la UOC (CBPRI)". En: *Kit de recursos d'ètica en la recerca*. <http://research.uoc.edu/portal/_resources/CA/documents/recerca/kit_etica/Juliol_2016/kit_catala_20160712/1_Codi_bones_practiques_2014.pdf (http://research.uoc.edu/portal/_resources/CA/documents/recerca/kit_etica/Juliol_2016/kit_catala_20160712/1_Codi_bones_practiques_2014.pdf)>. [Consulta: 15/07/2017].

Universitat Politècnica de Catalunya (2011). *Codi ètic i de bones pràctiques del personal al servei de la Universitat Politècnica de Catalunya i del seu estudiantat*. <<https://www.upc.edu/rsu/ca/la-responsabilitat-social-a-la-upc-1/fitxers/codi-etic/>>. [Consulta: 10/07/2017].

— (2015). *Aprovació de l'atribució de funcions de comitè ètic en matèria de recerca a la Comissió de Recerca del Consell de Govern*. <https://www.upc.edu/normatives/ca/butlleti-upc/hemeroteca/2014-2015/butlleti-num.-163/copy_of_bupc-num-docs/docs-consell-govern/10.12-aprovacio-de-l2019atribucio-de-funcions-de-comite-etic-en-materia-de-recerca-a-la-comissio-de-recerca-del-consell-de-govern>. [Consulta: 07/03/2017].

Universitat Pompeu Fabra (2014a). *Comissió Interna de Revisió Ètica de Projectes (CIREF-UPF)*. <<https://www.upf.edu/web/cirep>>. [Consulta: 02/01/2017].

— (2014b). *Comissió Interna de Revisió Ètica de Projectes. Acord del Consell de Govern*. <<https://www.upf.edu/organitzacio/estructura/organs/organs-collegiats/Comissions/altrescomissions/cominternarevisioeticaprojectes.html>>. [Consulta: 12/07/2017].

Universitat Ramon Llull (2012). *Reglament del Comitè d'Ètica de la Recerca de la Universitat Ramon Llull*. <<http://www.url.edu/sites/default/files/reglamentcomiteeticarecercaurl.pdf> (<http://www.url.edu/sites/default/files/reglamentcomiteeticarecercaurl.pdf>)>. [Consulta: 11/07/2017].

Universitat Rovira i Virgili (2013). *Codi de bones pràctiques en recerca, formació per a la recerca, desenvolupament i innovació de la Universitat Rovira i Virgili*. <http://www.urv.cat/media/upload/arxius/recerca_innovacio/cat-codi-bones-practiques.pdf (http://www.urv.cat/media/upload/arxius/recerca_innovacio/cat-codi-bones-practiques.pdf)>. [Consulta: 12/03/2017].

University of Chicago. Social and Behavioral Sciences Institutional Review Board (2017?). *Guidance on Good Data Security Practices*. <<https://sbsirb.uchicago.edu/page/guidance-good-data-security-practices>>. [Consulta: 02/04/2017].

University of Oxford (2015?). *Research ethics (including CUREC). Human participants in research*. <<https://www.admin.ox.ac.uk/curec/>>. [Consulta: 10/04/2017].

University of Oxford. CUREC (2016). *Decision flowchart: My Project Involves Human Participants and/or Personal Data. Do I need to apply to CUREC?*. <https://www.admin.ox.ac.uk/media/global/wwwadminoxacuk/localsites/curec/documents/Decision_flowchart_for_CUREC.pdf>. [Consulta: 10/04/2017].

Notes

¹ Els IRB són els organismes designats a nivell nacional per supervisar les recerques dutes a terme per universitats, institucions i empreses públiques i/o privades quan apliquen tècniques que requereixen la participació d'éssers humans/animals. Aquests organismes, presents als diferents estats dels Estats Units, treballen juntament amb les universitats per atorgar els certificats ètics necessaris que autoritzen la recerca. No obstant això, les universitats i els centres de recerca poden tenir els propis comitès així com seccions d'assessorament com a complement dels IRB.

Apèndix

1 Llista de control de temes ètics (CIREF)

Nom del projecte:

Investigador principal:

Departament/UCA:

Recerca amb persones	NO	SÍ	PÀGINA ²
La proposta d'investigació implica lactants, nens o adolescents en edat escolar?			
La proposta d'investigació involucra joves o adults?			
La proposta d'investigació involucra persones grans?			
La proposta d'investigació involucra pacients?			
La proposta d'investigació involucra persones incapaces de donar el seu consentiment?			
La proposta d'investigació involucra persones amb discapacitat?			
La proposta d'investigació involucra persones que estan excloses socialment o en risc d'acabar-hi?			
Protecció de dades			
La proposta d'investigació implica recollir o processar dades personals?			
La investigació recopila dades que identifiquen les persones directament (noms, cognoms, DNI...)?			
La investigació reuneix dades a través de les quals les persones es poden identificar indirectament, per creuament amb una altra informació, per exemple?			
La proposta d'investigació implica el seguiment de la ubicació o l'observació de la gent?			
La proposta d'investigació implica la recollida i/o tractament de dades personals sensibles (per exemple, salut, estil de vida sexual, ètnia, opinió política, religió o convicció filosòfica)?			
Es pensa compartir les dades personals recollides directament dels participants amb altres investigadors?			
La proposta d'investigació implica el tractament de dades personals de països de fora de la UE?			
Ús dual			
La proposta d'investigació té un ús militar directe?			
La proposta d'investigació té potencial d'abús malèvol/criminal/terrorista?			
Confirmo que cap dels temes anteriors s'aplica a la meua proposta de recerca.	La proposta conté temes ètics o de dades; s'inclouen formularis per valorar la proposta.		
Nom, data, signatura	Nom, data, signatura		

¹ Indiqueu quins temes ètics pot involucrar la vostra proposta (juntament amb els formularis apropiats). Si no té temes ètics, signeu com a formulari de no aplicabilitat.

² Formulari de procediment.

2

Consentiment informat

Projecte de Doctorat Industrial *Modalitats i preferències d'ús i consum dels mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). Noves tendències i audiències.*

Aquest projecte el durà a terme Autor, com a coordinador, sota la direcció per part de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) dels doctors Autor, la supervisió tècnica a càrrec del professor Autor i la direcció per part de la CCMA a càrrec de Autor. El projecte començà l'1 de març de 2016 i finalitzarà l'1 de març de 2019. Aquest formulari conté informació sobre el procediment i les condicions generals de l'estudi.

Benvolgut, benvolguda,

Gràcies pel vostre interès en aquest projecte de doctorat industrial. Aquest document descriu els vostres drets com a participant del projecte així com les nostres obligacions quant al tractament de la informació que ens faciliteu. Llegiu el document i després signeu-lo a la part inferior com a mostra que enteneu i accepteu les condicions que s'expressen en els punts següents. Per a qualsevol consulta us podeu adreçar a Autor .

_____, Participant _____, plenament capacitat per actuar conforme a la legislació vigent (Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre), per mitjà d'aquest escrit:

1. Atorga expressament el consentiment a la UPF per a l'obtenció, reproducció i difusió de la informació obtinguda a través de TÈCNICA amb la finalitat d'elaborar una tesi doctoral i publicacions acadèmiques emmarcades en el Projecte de Doctorat Industrial *Modalitats de preferències d'ús i consum dels mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Tendències digitals i audiències* finançat i dirigit per la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) i la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i dut a terme en el marc del Pla de projectes de doctorats industrials de l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) de la Generalitat de Catalunya i els European Social Funds (ESF).
2. Accepta participar en TÈCNICA d'una durada aproximada d'una hora i que consta d'entre 13 i 18 qüestions on es tractaran diversos aspectes de la gestió digital i social del programa per al qual treballa, com ara les tasques que desenvolupa, el processament de les dades d'audiència o les estratègies implementades en els entorns digitals o socials on tingui presència el programa.
3. Confirma que ha rebut de Autor la suficient informació amb relació al contingut i característiques del projecte mencionat i de TÈCNICA on participarà, així com la seva finalitat, i que accepta la participació amb les limitacions previstes en aquest document.
4. Entén que l'autor de la investigació així com els investigadors associats mantindran l'anonimat dels participants en qualsevol publicació dels resultats, assegurant així la protecció de les dades personals.¹ També entén que tot i que els investigadors del projecte faran una anonimització de les dades en qualsevol publicació de resultats i que s'hi prendrà especial cura, existeix un risc mínim inevitable de reidentificació dels participants.
5. És conscient que la seva participació és voluntària i, per tant, pot abandonar en qualsevol moment TÈCNICA sense penalització de cap tipus i sense haver de donar cap mena de justificació. També pot no respondre qualsevol qüestió que consideri inoportuna sense que això impliqui l'abandonament de TÈCNICA.
6. Accepta que la Universitat Pompeu Fabra no està obligada a editar, ni emetre, ni difondre, ni totalment ni parcialment, la informació resultant.
7. Entén que tota la informació que ens proporcioni serà emmagatzemada de manera segura i local, i mantindrem separada o exclosa qualsevol informació que ens proporcioni la seva identitat. L'accés a les dades estarà restringit a les persones involucrades en aquest projecte, que serà Autor. Si la seva informació s'utilitza per a publicacions o presentacions de qualsevol tipus, ens assegurarem que no es faci cap referència directa a la seva identitat.
8. Accepta que aquest consentiment cedeix de forma expressa i de forma gratuïta a Autor, l'equip associat a la recerca, la CCMA i la UPF els drets d'informació prèviament mencionats en el punt 1 amb les limitacions mencionades en els punts 4 i 5, exclusivament per a la seva fixació en la tesi doctoral esmentada i la seva posterior publicació en revistes o publicacions científiques de la mateixa forma i amb les condicions previstes en la legislació vigent, i en especial per a l'exercici dels drets de reproducció, comunicació pública, transformació i distribució en tot tipus de suports, mitjans i sistemes de comunicació sense limitacions temporals ni territorials i sense perjudici dels drets del participant, ni dels acords amb les altres parts involucrades (CCMA i UPF).
9. És conscient que té el dret a la modificació, rectificació i/o eliminació de la informació recopilada pels investigadors i emmagatzemada segons les condicions previstes en el punt 7.
10. És conscient que totes les aplicacions previstes en TÈCNICA així com les publicacions derivades d'aquesta investigació se cenyiran en tot moment a les normes ètiques de la comunitat científica internacional, a les de la Comissió Interna de Revisió Ètica de Projectes (CIREP) de la UPF i a les previstes en el Conveni de Doctorat Industrial signat per la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals i la Universitat Pompeu Fabra.

I perquè així consti, als efectes oportuns, signen aquest consentiment el participant i el coordinador.

Barcelona, ____ de _____ de _____

Signatura del participant:

Signatura del coordinador:

Les dades personals facilitades seran incorporades en el fitxer de dades de caràcter personal *Projectes de recerca, desenvolupament i innovació*, titularitat de la Universitat Pompeu Fabra amb la finalitat de portar a terme estudis, treballs o projectes de recerca així com la seva promoció i gestió dels productes resultants. Aquestes dades només podran ser cedides, amb el consentiment previ de l'interessat a entitats que col·laboren en el desenvolupament de l'activitat, per difondre la recerca als mitjans de comunicació i Internet, i en aquells casos en què sigui necessari per al compliment de les obligacions legalment establertes. En qualsevol moment podeu exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició mitjançant comunicació escrita, acompanyada d'una fotocòpia del DNI o document equivalent adreçada a: Gerent. Universitat Pompeu Fabra. Pl. de la Mercè, 10-12. 08002 Barcelona.

¹ A excepció de l'aplicació de l'enquesta de tipus DELPHI com s'especifica en el punt 5.

3 Compromís de confidencialitat (CIREF)

Compromís de confidencialitat en el tractament de dades personals al projecte *Modalitats d'ús i consum dels mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). Noves tendències i audiències*

_____, amb DNI (NIE, passaport) número _____, que actuo en nom i representació pròpia,

MANIFESTO

Primer: Que pertanyo/col·laboro amb el projecte de recerca *Modalitats d'ús i consum dels mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). Noves tendències i audiències* de la Universitat Pompeu Fabra (en endavant, UPF) i la CCMA.

Segon: Que conec que la normativa de la UPF en matèria de protecció de dades es pot consultar a <https://seuelectronica.upf.edu/normativa/upf/proteccio-dades/> i que els membres de la comunitat universitària de la UPF poden consultar, a més, els procediments relatius a la protecció de dades al Campus Global, apartat La Universitat - Dades de caràcter personal.

EM COMPROMETO

Primer: A tractar les dades personals a què tingui accés d'acord amb la legislació aplicable i la normativa pròpia de la UPF.

Segon: A no utilitzar les dades amb finalitats diferents de les pròpies del projecte de recerca esmentat més amunt.

Tercer: A observar el secret professional respecte a les dades objecte de tractament, mantenint absoluta confidencialitat i reserva sobre qualsevol dada que pugui conèixer amb ocasió del desenvolupament del projecte, i a no comunicar a cap tercer les dades subministrades, ni tan sols per conservar-les.

Quart: A implementar les mesures tècniques i organitzatives necessàries que garanteixin la seguretat de les dades tractades a les quals tingui accés, d'acord amb el nivell de protecció que correspongui, establert en el Reglament RD 1720/2007, de 21 de desembre, i d'acord amb les instruccions de la UPF, a fi d'evitar-ne l'alteració, pèrdua o tractament no autoritzat.

Cinquè: En cas que només tingui accés a dades prèviament dissociades, a no intentar identificar les persones a què es refereixen les dades, per cap mitjà ni directe ni indirecte, i vetllar perquè en cas de incloure-les a publicacions tampoc es pugui produir aquesta identificació.

Sisè: Un cop finalitzat el projecte de recerca, a destruir les dades de caràcter personal o a retornar-les a l'investigador principal, d'acord amb allò que m'indiqui, igual que qualsevol suport o document en el qual consti alguna dada de caràcter personal objecte de tractament.

Setè: A fer-me responsable envers la UPF de tots els danys i perjudicis causats derivats de l'incompliment de qualsevol d'aquests compromisos, incloent-hi tots els que es derivin de reclamacions de tercers o de procediments sancionadors oberts per l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

Vuitè: A complir aquests compromisos de confidencialitat, fins i tot després de finalitzada la meva relació contractual o de col·laboració amb la UPF.

Barcelona, _____ de _____ de 2017

Signatura

Nom i cognoms

Citació recomanada

Gómez Domínguez, Pablo (2017). "Qüestions ètiques per a la recerca en ciències socials. Context internacional i català, i experiència i protocol de treball amb els equips de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA)". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 39 (desembre) . <<http://bid.ub.edu/39/gomez.htm>>. [Consulta: 27-12-2017].

